

LAUSUNTO

23.9.2020

kirjaamo@stm.fi

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/8871/2019

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry (VALLI ry) on vuonna 1953 perustettu valtakunnallinen vanhustyön kehittäjä ja edunvalvoja, jolla on tänä päivänä 71 jäsenjärjestöä ympäri Suomea. VALLI ry työskentelee aktiivisesti yhdessä jäsenjärjestöjensä ja asiantuntijoidensa kanssa paremman vanhuuden puolesta. VALLI ry:n hankkeiden avulla tuetaan ikäihmisten osallisuutta, kehitetään iäkkäiden teknologiavalmiuksia, kannustetaan sukupolvien välistä yhteistyötä ja nuorten hakeutumista alalle.

VALLI ry haluaa lausua seuraavaa:

Tavoitteena on ollut vahva sosiaali- ja terveydenhuollon integraatio, ja VALLI ry:n mielestä sen on oltava edelleen tavoite. Hallituksen lakiesitys tulee toteutuessaan koskettamaan kaikkia suomalaisia, mutta aivan erityisesti vanhoja ihmisiä, joilla on paljon palvelujen tarvetta. Vanhat ihmiset käyttävät sekä sosiaali- että terveydenhuollon palveluja. Onnistunut integraatio tuo myös kustannussäästöjä, esimerkiksi moniammatillinen tiimityö eri toimijoiden kesken on tehokasta ja varmistaa myös avun ja palvelujen oikea-aikaisuuden.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisessa on maakunnille tulossa paljon vastuuta, ja yksityisen sektorin osuus on huomattavasti aiempia suunnitelmia kapeampi. Uudistuksessa on keskeistä turvata järjestöjen monipuolinen rooli ja asema, niin palvelutoiminnan kuin kansalaistoiminnan osalta. Vaihtoehtoisilla palveluilla taataan aito monituottajamalli, ja voidaan tarjota asiakaslähtöisiä palveluita.

VALLI ry:n jäsenjärjestön kannalta pienten ja keskisuurten palveluntuottajien mahdollisuudet tuottaa jatkossakin palveluja, on erityisen tärkeä. Jäsenistömme toiminnan ja toimintaedellytysten kannalta keskeistä on se, miten järjestöjen palvelut sijoittuvat osaksi maakunnallisia palveluketjuja. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen palvelutuotannon potentiaali tulee olemaan erityisesti asiakasasettelien ja henkilökohtaisen budjetin kautta saatavissa palveluissa. Keskeisintä on huomioida, muistaa, asiakkaan itsemääräämisoikeus ja valinnanvapaus. Pidämme tärkeänä sitä, että riittävän suuri osuus, vähintään nykyinen prosenttiosuus palveluista mahdollistettaisiin asiakkaan valinnanvapauden mukaisesti.

Yhteistyö kunnan, maakunnan ja järjestöjen välillä on saatava asiakkaan näkökulmasta toimivaksi ja tulokselliseksi. Ikäihmisen näkökulmasta korostuu etsivän vanhustyön rooli eri sektoreiden ja toimijoiden välisessä yhteistyössä. Etsivän vanhustyön pitää kiinnittyä sekä kunnan että maakunnan hyte- ja sote-työhön, ja järjestöjen rooli ja resurssit on turvattava. Monitoimijaisen etsivän vanhustyön kautta voidaan auttaa asiakkaita oikea-aikaisesti ja oikealla tavalla. Monia haasteita voidaan ratkaista ennen kuin ne muuttuvat ongelmiksi.

Jokaisella vanhuksella on oltava vastuhenkilö, joka varmistaa sen, että hoito- ja palveluketju on toimiva. Palvelu- ja hoitosuunnitelmien käyttöä on laajennettava. Peruspalveluilla ja palveluohjauksella on keskeinen rooli erityisesti silloin, kun ihmisellä ei ole läheisiä, tai vanha ihminen ei halua heitä asioidensa hoitajiksi. Nämä ihmiset eivät itse välttämättä hakeudu aktiivisesti tuen piiriin.

Moni vanha ihminen kertoo olevansa yksinäinen. Yksinäisistä suuri osa asuu yksin. Sosiaalisten suhteiden merkitys ei iän myötä vähene, mutta läheisten ja ystävien määrä vähenee. Jos hoivapalvelut tai palvelutalo sijaitsevat maakunnassa kymmenien kilometrien päässä entisestä kodista, ystävät ja läheiset voivat jäädä liian etäälle. Kulkeminen asettaa usein isoja haasteita sekä vanhuksille että heidän iäkkäille läheisilleen. Vanhoilla ihmisillä tulee olla aito mahdollisuus muuttaa lähemmäs lapsiaan, myös toiseen maakuntaan.

VALLI ry:n kokemuksen mukaan vanhoilla ihmisillä on puhelin edelleen toimiva yhteydenpitoväline. Kiireettömien asioiden hoitamiseksi on kullakin vanhuksella oltava tiedossa yksi puhelinnumero, josta saman päivän aikana vastataan tai soitetaan takaisin. Riittävät oikea-aikaiset palvelut turvaamalla ehkäistään vanhojen ihmisten pompottelua paikasta toiseen, ja turhienkin käyntien määrä vähenee. Palveluohjauksen objektiivisuus on pystyttävä varmistamaan tuottajatahosta riippumatta.

Vanhoilla ihmisillä on oikeus tietoon ja osaamiseen digitaalisten palveluiden ja teknologian käyttöön liittyen. Erytisesti sote- ja hyte-palveluissa on varmistettava, että vanhojen ihmisten, kuten kaikkien muidenkin, yhdenvertainen osallisuus myös digitaalisessa yhteiskunnassa toteutuu. Vanhojen ihmisten äänen, kokemuksen ja tarpeiden huomioiminen teknologiaan ja digitalisaatioon liittyen pitää varmistaa.

Vanhusjärjestöt ovat ennakkoluulottomia vanhustyön kehittäjiä. Vuosikymmenten ajan järjestöt ovat tuottaneet ketterästi osallisuutta, ennaltaehkäisevää kansalais- ja vapaaehtoistoimintaa sekä käyttäjälähtöisiä palveluja. Se on hyödyttänyt paikallista yhteisöä, vahvistanut sosiaalista pääomaa sekä innovoinut hyviä käytäntöjä kuntien toimintaan. On kaikkien etu, että kolmannen sektorin, järjestöjen osaamis-pääoma ei huku uudistuksessa. Tälle osaamis-pääomalle, sen kehittymiselle ja kasvulle on ehdottomasti tarve jatkossakin.

Lisätietoja:

VALLI ry

Puheenjohtaja

Hanna-Leena Ojalainen

Puh. 044 5144151

hanna-leena.ojalainen@valli.fi

VALLI ry

Toiminnanjohtaja

Virpi Dufva

Puh. 050 365 4664

virpi.dufva@valli.fi

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry on vuonna 1953 perustettu valtakunnallinen vanhustyön kehittäjä ja edunvalvoja, jolla on tänä päivänä 71 jäsenjärjestöä ympäri Suomea.

VALLI työskentelee aktiivisesti yhdessä jäsenjärjestöjensä ja asiantuntijoidensa kanssa paremman vanhuuden puolesta.

VALLIn toimintojen ja hankkeiden avulla tuetaan ikäihmisten osallisuutta, kehitetään iäkkäiden teknologiavalmiuksia, kannustetaan sukupolvien välistä yhteistyötä ja nuorten hakeutumista alalle.